

Geboorteplaats en etnische samenstelling van Surinamers in Nederland

Chan Choenni¹⁾ en Carel Harmsen

Anders dan het geval is voor de bevolking in Suriname zelf, is er geen gedetailleerde informatie beschikbaar over de etnische samenstelling van de Surinaamse bevolking in Nederland. Onder meer op basis van informatie over de geboorteplaats is het echter wel mogelijk de samenstelling van de Surinaamse herkomstgroep naar etniciteit te schatten.

1. Samenstelling van de bevolking in Suriname

In de bevolking van Suriname in 2004 kunnen vier grote en een aantal kleinere etnische groepen worden onderscheiden (staat 1). De vier grote groepen zijn, in volgorde van omvang, de Hindostanen, creolen, marrons en Javanen. Hindostanen vormen de grootste groep. Zij zijn afstammelingen van contractarbeiders uit het voormalige Brits-Indië. Creolen zijn de afstammelingen van in het verleden naar Suriname gebrachte slaven. Tot eind jaren zestig was dit in Suriname de grootste groep. De marrons zijn afstammelingen van weggelopen slaven. Hun aantal groeit de laatste jaren sterk. De vierde groep wordt gevormd door de Javanen. Zij zijn afstammelingen van contractarbeiders die in het begin van de vorige eeuw vanuit Java naar Suriname zijn overgebracht.

Deze vier groepen vormen driekwart van de Surinaamse bevolking. Het resterende kwart bestaat voor de helft uit 'gemengden', personen die in 1972 merendeels tot de creolen werden gerekend. De rest bestaat uit een aantal kleinere groepen, waarvan de Chinezen en de inheemse indianen de belangrijkste zijn.

Staat 1
Etnische herkomst van de bevolking in Suriname in 1972 en 2004

	1972		2004	
	absoluut	%	absoluut	%
Hindostanen	142 917	37,6	135 117	27,4
Creolen	119 009	31,4	87 202	17,7
Marrons (Boslandcreolen)	35 838	9,4	72 553	14,7
Javanen	57 688	15,2	71 879	14,6
Gemengden			61 524	12,5
Andere/overig	24 155	6,4	31 975	6,5
Onbekend			32 579	6,6
Totaal	379 607	100	492 829	100

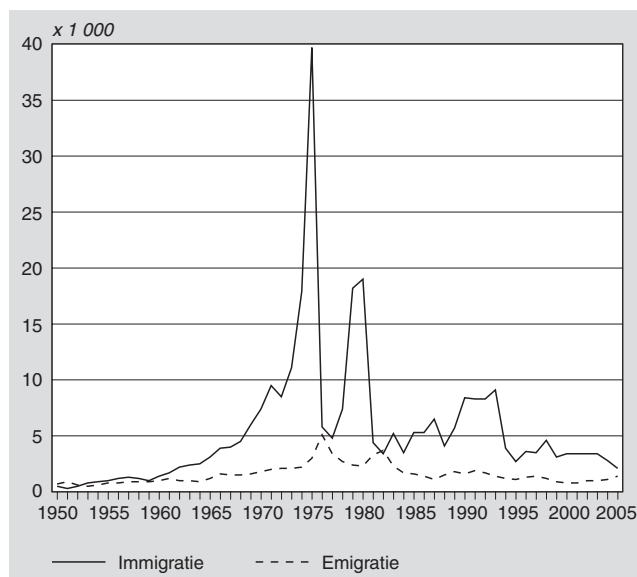
Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek, Paramaribo 2005.

In 1972 vormden Hindostanen en creolen nog 70 procent van de Surinaamse bevolking. In 2004 was hun aandeel gedaald tot 45 procent. Voor een deel is deze geregistreer-

de daling echter schijn. In 1972 werden namelijk ook de gemengden in hoofdzaak tot de creolen gerekend, terwijl ze in 2004 afzonderlijk zijn geteld. Ook mét de gemengden zou de bevolkingsgroei van Hindostanen en creolen naar verhouding echter bescheiden zijn.

Een belangrijke verklaring voor de daling van het aandeel Hindostanen en creolen is de forse emigratie van deze groepen naar Nederland, vooral in de jaren voorafgaand aan de onafhankelijkheid van Suriname in 1975. In het topjaar 1975 emigreerden bijna 40 duizend Surinamers naar Nederland. Na 1980 vertrokken naast Hindostanen en creolen ook marrons naar Nederland, zij het dat het om geringere aantallen ging dan in de jaren zeventig. Deze emigratie was een gevolg van de binnenlandse oorlog die Brunswijk tegen het regime van Bouterse voerde (Vocking, 1994). Begin jaren negentig migreerde een aanzienlijk aantal Surinamers naar Nederland, mogelijk vanwege de destijds slechte economische situatie in Suriname.

1. Immigratie en emigratie van/naar Suriname, 1950–2005

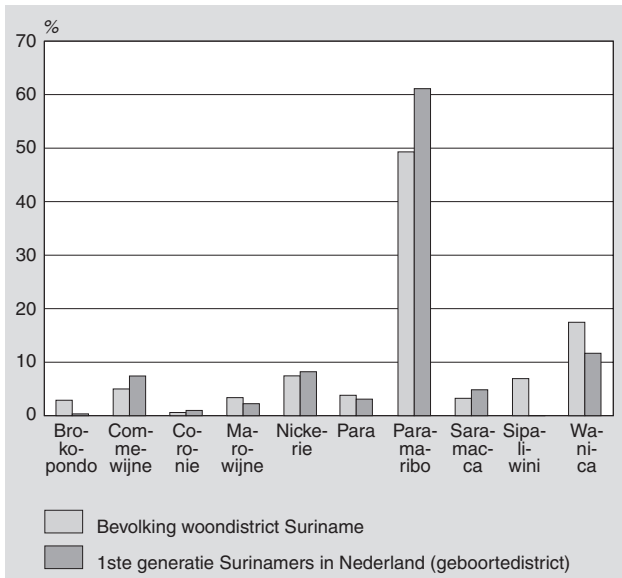
In 1972 bestond de bevolking van Suriname voor ruim een derde uit Hindostanen en voor iets minder dan een derde uit creolen. Javanen vormden ongeveer 15 procent van de bevolking. In de periode tot 2004 is, vooral als gevolg van migratie, het aandeel van de creolen teruggelopen, zelfs als een aanzienlijk deel van de gemengden tot de creolen wordt gerekend. Ook het aandeel Hindostanen is gedaald. Het aandeel van de marrons is daarentegen toegenomen.

De verschillende bevolkingsgroepen zijn niet evenredig over Suriname verdeeld (grafiek 2). Creolen waren in 1972 ruim vertegenwoordigd in de districten Paramaribo, Suriname en Coronie. Voor Hindostanen gold dit juist in de districten Nickerie, Saramacca en Suriname. De Javaanse

¹⁾ Chan Choenni is werkzaam bij het ministerie van VROM, directie Inburgering en Integratie, Den Haag.

bevolking woonde vooral in Commewijne, Para en in mindere mate Saramacca. De marrons, ten slotte, bevonden zich vooral in het zuidelijke deel van het land: Brokopondo, Marowijne en het later gevormde district Sipilawini.

2. Bevolking naar geboorte-/woondistrict, 2004

2. Schatting van de Surinaamse bevolking in Nederland

Vrij recent zijn twee schattingen gemaakt van het aantal creolen en Hindostanen in Nederland. Choenni en Adhin (2003) schatten het aantal Hindostanen op 160 duizend, ongeveer de helft van alle Surinamers in Nederland. Daarmee zou het aantal Hindostanen het aantal creolen overtreffen. Garssen et al. (2006) schatten in hun analyse van suïcide onder in Nederland wonende Surinamers dat 48 procent van de Surinaamse bevolking in Nederland tot de creolen behoort en 43 procent tot de Hindostanen.

Hier wordt een alternatieve schattingsmethode gepresenteerd. Deze is gebaseerd op de bij het CBS aanwezige gegevens uit de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Hierin is informatie opgenomen over de geboorteplaats van alle in Nederlandse gemeenten ingeschreven personen. Dergelijke informatie biedt, in combinatie met andere demografische gegevens, goede aanknopingspunten om een schatting te maken van (ten minste) het aantal Hindostanen en creolen, de twee grootste groepen in de Surinaamse bevolking in Nederland.

Voor Suriname is op een aantal peilmomenten per district de etnische samenstelling van de daar wonende bevolking bekend. Van de in Nederland wonende eerste generatie Surinamers is eveneens bekend in welk district ze zijn geboren. Door aan te nemen dat de etnische samenstelling van de personen die naar Nederland migreren evenredig is aan de etnische samenstelling in het geboortedistrict, kan het aantal eerste generatie Hindostanen en creolen in Nederland worden geschat.

De etnische samenstelling van de tweede generatie kan op vergelijkbare wijze worden afgeleid. De tweede generatie Surinamers is weliswaar in Nederland geboren, maar door de geboorteplaatsgegevens van de ouders toe te voegen aan de informatie over de kinderen kan ook voor hen op vergelijkbare wijze een schatting worden gemaakt.

Het zo geschatte aantal creolen komt voor zowel de eerste als de tweede generatie overeen met een aandeel van 41 procent in het totaal van de Surinamers. Hindostanen vormen 36 procent van het totaal. Het verschil in aandeel tussen creolen en Hindostanen is vergelijkbaar met de door Garssen et al. (2006) gepresenteerde schatting, maar het aandeel van de beide groepen in het totaal aantal Surinamers is ongeveer 5 procentpunten lager. De schatting van Garssen et al. is tot stand gekomen op basis van een steekproef van 1500 Surinamers. Voor deze schatting geldt daarom een door de steekproefomvang bepaalde betrouwbaarheidsmarge.

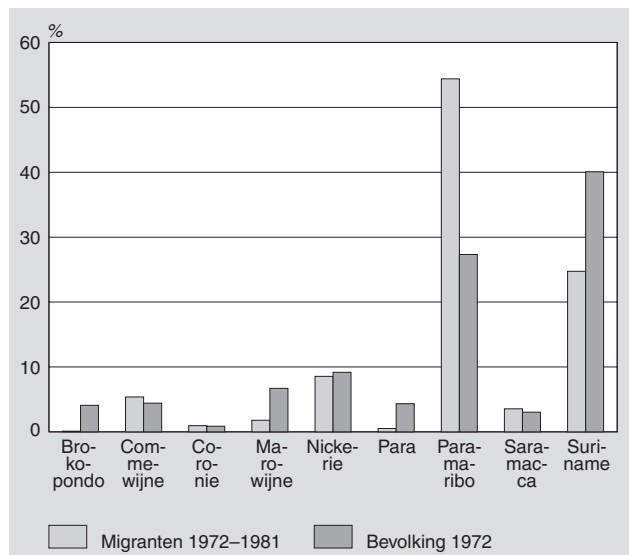
Het aandeel Javanen zou volgens de hier gevolgde methode op 13,5 procent uitkomen (ruim 40 duizend personen). *Wikipedia* maakt, zonder verdere bronvermelding, melding van het feit dat vanuit Suriname 20 à 25 duizend eerste generatie Surinaamse Javanen naar Nederland zijn gemigreerd. Anno 2004 impliceert dit een aantal van 35 à 40 duizend (eerste plus tweede generatie) Javanen met een Surinaamse achtergrond, vergelijkbaar met het aantal volgens de schattingsmethode. Belangenorganisaties van Javaanse Surinamers in Nederland schatten een lager aantal Javaanse Surinamers, maar het is onduidelijk of dit de totale groep betreft of alleen de eerste generatie. De groep overige Surinamers – marrons, gemengden en Chinezen – zou op basis van de berekening circa 11 procent van de in Nederland wonende Surinamers omvatten.

De verdeling naar geboortedistrict in Suriname van de eerste generatie Surinamers in Nederland vertoont een goede gelijkens met de verdeling van de bevolking in Suriname, met uitzondering van het district Brokopondo. Dit lijkt de stelling van Bovenkerk (1983), dat de emigratie vanuit Suriname in de jaren rond de onafhankelijkheid een afspiegeling vormde van de samenstelling van de bevolking, te bevestigen.

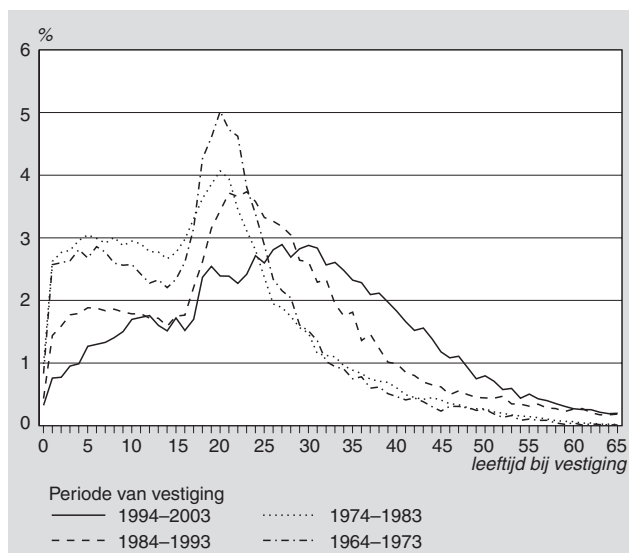
3. Verbijzondering van de uitkomsten

In de jaren 1972–1981 vestigde zich meer dan de helft van de huidige eerste generatie Surinamers in Nederland. Deze groep bestond voor ongeveer de helft uit personen die in het district Paramaribo waren geboren (*grafiek 3*). De onafhankelijkheid van Suriname heeft in feite geleid tot een migratiestroom per district die goed overeenkomt met de bevolkingsomvang van het herkomstdistrict. Door districtsherindelingen is de situatie voor Paramaribo niet rechtstreeks vergelijkbaar. Als de migratiestroom op basis van de huidige districtenindeling van Suriname zou worden berekend, dan zou echter ook voor Paramaribo en de omliggende districten gelden dat de migratie evenredig is aan de bevolkingsomvang van het herkomstdistrict. Alleen de migratie naar Nederland vanuit het district Brokopondo bleef achter.

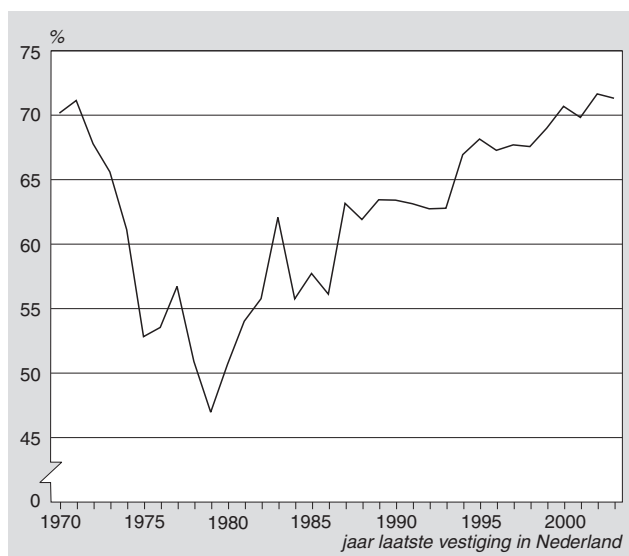
3. Aandeel migranten naar Nederland (1972–1981) in de bevolking in Suriname van 1972

4. Eerste generatie Surinamers periode van laatste vestiging in Nederland en leeftijd bij vestiging in Nederland, 2004

5. Aandeel in district Paramaribo geboren personen in de vestiging van Surinamers in Nederland, 1970-2003

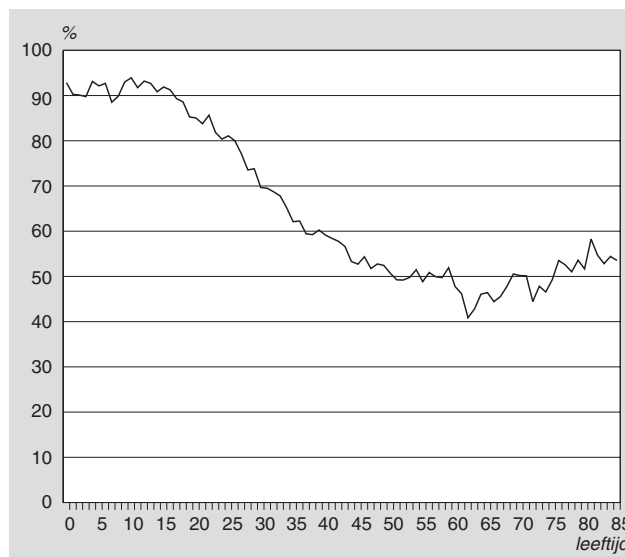

In de periode 1990–2003 vestigden zich per saldo ruim 42 duizend personen vanuit Suriname in Nederland. Bijna 69 procent van deze immigranten was geboren in het district Paramaribo. In de daaraan voorafgaande jaren was dit aandeel fors lager.

In vergelijking met de immigranten van de jaren zeventig is de gemiddelde leeftijd bij vestiging in Nederland sterk gestegen (*grafiek 4*). De immigranten waren in de periode 1994–2003 gemiddeld ruim 28 jaar oud, tegen 18 jaar in de periode 1974–1983. De hogere leeftijd in recentere jaren zal overigens voor een deel tot stand zijn gekomen door personen die zich in de loop der tijd meer dan eens vanuit Suriname in Nederland hebben gevestigd.

Ruim 60 procent van de in Nederland wonende eerste generatie Surinamers is in het district Paramaribo geboren (*grafiek 5*). Onder jongeren ligt dit aandeel op ongeveer 90 procent, onder 45-plussers op ongeveer de helft (*grafiek 6*). Ook hier kan een verband met de migratiegeschiedenis worden gelegd. Toen Suriname onafhankelijk werd, is een groot aantal Surinamers in de leeftijdsgroep van 20 tot 50 jaar naar Nederland gemigreerd. In 2004, bijna dertig jaar later, is deze groep tussen de 50 en 80 jaar oud.

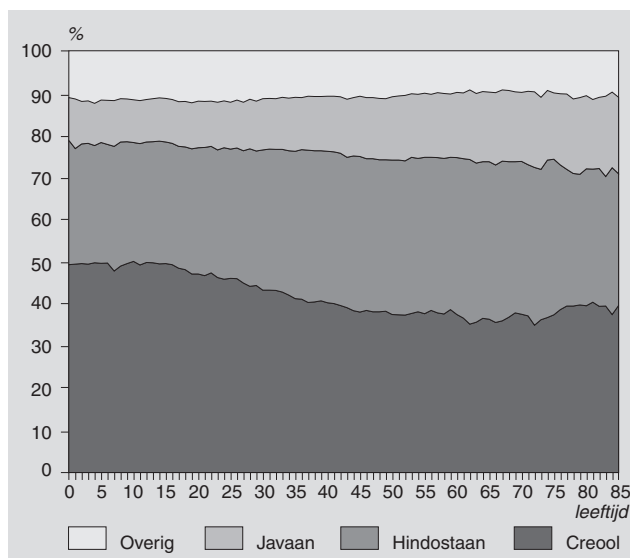
6. Aandeel van district Paramaribo in de bevolking afkomstig uit Suriname, naar leeftijd, 2004

Op basis van de berekening kan ook een schatting worden gemaakt van de etnische samenstelling van de Surinamers in Nederland naar leeftijd (*grafiek 7*). In deze verdeling valt het naar verhouding grote aandeel creolen onder de jongeren op. Dit grote aandeel hangt samen met het feit dat de immigratie de afgelopen vijftien jaar in toenemende mate mensen betreft die in het district Paramaribo zijn geboren. Van de jongeren tot 20 jaar is 90 procent afkomstig uit Paramaribo. De bevolking van Paramaribo bestaat voor een belangrijk deel uit creolen.

Het aantal Surinaamse Hindostanen en creolen dat in Nederland woont, is maar iets lager dan het aantal Hindostanen in Suriname. Het aantal creolen in ons land overtreft het aantal creolen in Suriname zelfs al ruimschoots (*staat 2*). Ook als de groep gemengden in Suriname wordt mee-

7. Eerste generatie Surinamers in Nederland naar leeftijd en etniciteit, 1 januari 2004

Staat 2
Etnische herkomst van eerste en tweede generatie Surinamers in Nederland en de bevolking in Suriname, 2004

	Nederland	Suriname
	<i>x 1 000</i>	
Hindostanen	110	135
Creools	129	87
Javanen	43	72
Marrons (Boslandcreolen)	35	73
Gemengden		62
Overig/onbekend	10	65

geteld, houdt deze conclusie stand. Het aantal etnische Javanen in Nederland zou volgens de berekening 60 procent zijn van het aantal Javanen in Suriname, en het aantal marrons minder dan de helft.

4. Discussie

Volgens de hier gepresenteerde schatting zou de Surinaamse bevolking in Nederland voor 36 procent bestaan uit Hindostanen en voor 41 procent uit creolen. Deze schatting van het aandeel creolen en Hindostanen komt iets lager uit dan de schatting van Garssen et al. (2006) en is veel lager dan de schatting van het aandeel Hindostanen van Choenni (2003). Choenni schatte dat het aandeel Hindostanen in Nederland groter is dan het aandeel creolen. In zijn schatting wordt een zwaar gewicht toegekend aan de mogelijk meer dan evenredige migratie van Hindostanen vanuit Suriname naar Nederland. De reden van deze veronderstelling is dat Hindostanen ten tijde van het onafhankelijkheid worden van Suriname vreesden slechter

af te zijn in een mogelijk door creolen gedomineerd bestuur van Suriname. Dit zou tot een sterkere emigratie van Hindostanen kunnen hebben geleid.

Reubsat (1983) maakt melding van het feit dat in de jaren rond de onafhankelijkheid naar verhouding meer Hindostanen naar Nederland zijn gemigreerd. De hier gepresenteerde schatting op basis van geboorteplaatsinformatie bevestigt dit. In de jaren tussen 1975, het jaar van de onafhankelijkheid, en 1980, het jaar waarin de toescheidingsovereenkomst²⁾ afliep, was het aantal Hindostanen dat zich in Nederland vestigde per saldo hoger dan het aantal creolen. In de jaren daarna was het aandeel creolen weer groter. Door selectieve migratie van Hindostanen rond de onafhankelijkheid van Suriname zou het aandeel Hindostanen in de Surinaamse bevolking in Nederland toch hoger kunnen zijn dan hier op basis van geboorteplaatsinformatie is berekend. In de schatting van Choenni (2003) is daarvan uitgegaan. In die schatting wordt het hogere aandeel van Hindostanen grotendeels gecompenseerd door een lager aandeel Javanen. De schattingen van het aandeel creolen lopen niet sterk uiteen.

Uit de literatuur is bekend dat creolen zich vooral in Amsterdam en Rotterdam hebben gevestigd en Hindostanen in Den Haag. Dit wordt door de geschatte cijfers bevestigd. In Amsterdam zou het aantal creolen het aantal Hindostanen ruimschoots overtreffen. In Den Haag is daarentegen het aantal Hindostanen hoger. In de meeste gemeenten bevinden zich volgens de schatting meer creolen dan Hindostanen. Gemeenten waar meer creolen dan Hindostanen wonen zijn Almere, Purmerend en Zaanstad. Grote gemeenten waar volgens de schatting meer Hindostanen dan creolen wonen zijn Leeuwarden, Hoogezand, Enschede en Gouda. Ook in Zoetermeer en Utrecht wonen waarschijnlijk naar verhouding veel Hindostanen. Hoewel de richting van de uitkomsten per gemeente waarschijnlijk juist is, lijken de verschillen tussen het aantal creolen en Hindostanen in deze gemeenten groter te zijn dan de schatting aangeeft. De schattingsmethode is op een dergelijk detailniveau echter alleen geschikt om de orde van grootte aan te geven.

De schatting van de etnische samenstelling van de Surinaamse bevolking in Nederland op basis van geboorteplaatsinformatie is een indirecte schatting op een betrekkelijk hoog aggregatieniveau. De methode die Garssen et al. (2006) hebben gehanteerd voor hun schattingen van de etnische samenstelling van de Surinaamse bevolking in ons land levert waarschijnlijk betere schattingen op. Zij hebben op basis van achternaamgegevens een steekproef van in Suriname geboren personen naar etniciteit geëvalueerd. Een dergelijke (arbeidsintensieve) aanpak kan, indien op grote schaal uitgevoerd, tot betrouwbaarder schattingen leiden van het aandeel creolen en Hindostanen onder de Surinaamse bevolking in Nederland, inclusief de gewenste demografische en regionale detaillering.

Literatuur

Algemeen Bureau voor de Statistiek, 1973, Vierde algemene volkstelling 1971. ABS, Paramaribo.

²⁾ De overeenkomst waarin werd bepaald dat Surinamers tot vijf jaar na de onafhankelijkheid alsnog voor de Nederlandse nationaliteit mochten kiezen.

Algemeen Bureau voor de Statistiek, 2005, Zevende algemene volkstelling 2004. ABS, Paramaribo.

Bovenkerk, F., 2003, De vlucht. Migratie in de jaren zeventig. In: Willemsen, G. (red.), Suriname, de schele onafhankelijkheid, blz. 152–181. Arbeiderspers, Amsterdam, p. 152–181.

Choenni, C.E.S. en S.A. Adhin (red.), 2003, Hindostanen, van Brits-Indische emigranten via Suriname tot burgers van Nederland, Communicatiebureau Sampreshan, Den Haag.

Garssen, J., J. Hoogeboezem en A. Kerkhof, 2006, Zelfdoeding onder Nederlandse Surinamers naar etniciteit. Bevolkingstrends 54(3), blz. 23–28.

Reubsaet, T.J.M., 1983, De positie van Surinamers in de Nederlandse Samenleving. ITS, Nijmegen.

Vocking, J., 1994, Achtergronden van de immigratie van Surinamers vanaf 1980. Maandstatistiek van de Bevolking 42(8), blz 6–14.